NÆVNENES HUS

29.september.2017
Sagsnr. NMK-510-00963
KlageID:119653
SASVE-NMKN

**MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR nr. 37795526
EAN nr. 5798000026070
nmkn@naevneneshus.dk
naevneneshus.dk

# AFGØRELSE

**i sag om dispensation til ændret vedligeholdelse af Simested Å i Rebild og Mariagerfjord Kommune.**

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens[1] § 65, stk. 2, jf. § 3.

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer afgørelse fra Rebild Kommune og Mariagerfjord Kommune af 20. september 2016 om dispensation til ændret vedligeholdelse på en strækning af Simested Å (station 9.411-11.616) til et afslag.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2]. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 934 af 27. juni 2017 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet

**Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet**
Afgørelsen er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforenings sekretariat, Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdelinger i Rebild og Mariagerfjord, Dansk Botanisk Forening og Danmarks Sportsfiskerforening i en fælles klage. Klagesagen er pr. 1. februar 2017 overgået til behandling i Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 24, stk. 6.

Klager har navnlig anført, at det primært er afvandingsmæssige interesser, der er formålet med ønsket om ændret vedligeholdelse af vandløbet. Derudover har klager anført, at Rebild og Mariagerfjord Kommune burde starte med at etablere sandfang eller mini-vådområder, da dette både vil være i tråd med vandløbslovgivningen og til gavn for Simested Å.

**Sagens oplysninger**
Rebild Kommunes vandløbsteam har i juni 2016 ansøgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til ændret vandløbsvedligeholdelse af en 2,2 km delstrækning af Simested Å, nr. 840-5.0 B, hvoraf 1,5 km er grænsevandløb til Mariagerfjord Kommune. De ændrede vedligeholdelsesbestemmelser omfatter strækningen st. 9.411-11.616 m af Simested Å.

Ansøgningen er indsendt i forbindelse med Rebild Kommunes udarbejdelse af forslag til et nyt tillægsregulativ med nye vedligeholdelsesbestemmelser for den pågældende strækning af Simested Å. Udarbejdelsen af forslaget skyldes, at der i længere tid har været udtrykt utilfredshed med vandløbets nuværende vedligeholdelse, herunder har særligt sandaflejringer og vandstanden i forhold til drænudløbsrør været genstand for kritik.

Det fremgår af sagens oplysninger, at der hurtigt opstår problemer med aflejret materiale i de grødeøer, der vokser frem i løbet af sæsonen, hvilket skyldes Simested Å's begrænsede faldforhold kombineret med den samtidig store sandvandring. Lodsejerne har i den forbindelse udtrykt ønske om, at vedligeholdelsen fremover skal foretages således, at afvandingen bliver bedre, og at vandstanden sænkes, så drænene kan få frit løb.

For at imødekomme disse problemer har Rebild Kommunes vandteam udarbejdet forslag til et nyt tillægsregulativ for Simested Å indeholdende de nye vedligeholdelsesbestemmelser.

Vedligeholdelsen af den pågældende strækning har hidtil været udført som manuel vedligeholdelse med motorle én gang årligt. I forslaget til det nye tillægsregulativ ønsker Rebild Kommune at øge antallet af årlige grødeskæringer til to og indføre muligheden for at udføre grødeskæring maskinelt (mejekurv/båd).

Med én ekstra grødeskæring årligt, hvor grus og sten i højere grad kan blive skyllet fri, er det kommunens forventning, at sandaflejringerne vil kunne mindskes. I forhold til muligheden for maskinel grødeskæring forventer kommunen, at en mejekurv kan skære vandplanterne meget tættere ved eller lige under vandløbsbunden i forhold til manuel skæring med en motorle.

Af vandområdeplanen fremgår det, at Simested Å er målsat til "god økologisk tilstand" (DVFI 5). Den nuværende faunaklassetilstand er DVFI 4 (moderat tilstand). Simested Å har således kun målopfyldelse på lidt under halvdelen af strækningen. Langs Simested Å ligger flere § 3-beskyttede enge, moser og søer. De ånære arealer består fortrinsvist af enten marker eller mere eller mindre kulturprægede engarealer, mens der flere steder ved foden af ådalen findes mere uberørte arealer med beskyttet mose og/eller sø. De ånære engarealer er generelt af moderat til dårlig naturtilstand, mens de lidt tilbagetrukne moser er af moderat til god naturtilstand.

*Afgørelsen*
Rebild Kommune meddelte sammen med Mariagerfjord Kommune den 20. september 2016 dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til ændret vandløbsvedligeholdelse af den ovennævnte strækning på Simested Å. Da en del af strækningen er grænsevandløb mellem kommunerne, er dispensationen givet på vegne af både Rebild og Mariagerfjord Kommune.

Kommunerne har vurderet, at ændringen fra én til to årlige skæringer samt ændringen fra manuel til maskinel grødeskæring potentielt kan medføre en tilstandsændring jf. naturbeskyttelseslovens § 3 i selve det beskyttede vandløb samt på de tilstødende beskyttede naturarealer.

Kommunerne har vurderet, at de tilstødende beskyttede arealer næppe vil blive væsentligt påvirkede af det ansøgte. Kommunerne begrunder dette med, at de ånære arealer fortrinsvis består af mere eller mindre kulturpåvirkede engarealer af moderat naturkvalitet og markarealer, samt at der ikke forventes væsentligt ændrede afvandingsforhold. Kommunerne har dog ikke kunnet udelukke, at de bagvedliggende mosearealer af bedre kvalitet kan blive påvirkede.

Kommunerne har vurderet, at den største påvirkning vil ske i selve Simested Å. Kommunerne har hertil anført, at der kan forventes en række negative konsekvenser af vandløbet i forbindelse med den hyppigere grødeskæring samt ændringen til maskinel grødeskæring.

Af negative konsekvenser har kommunerne nævnt følgende: endnu en forstyrrelse af naturtyper og arter i og ved vandløbet, større risiko for direkte fysisk påvirkning (opgravning) af fisk og smådyr, reduceret dybdevariation af vandløbsbunden, mindre selektiv grødeskæring og dermed

risiko for mindre artsdiversitet samt øget færdsel med maskiner langs vandløbet.

Kommunerne har ligeledes fremhævet positive konsekvenser i form af øget fjernelse af vegetation på brinken, og deraf følgende større lysindfald til vandløbet og de ægte vandplanter.

På baggrund af det ovennævnte har kommunerne vurderet, at indførelsen af én ekstra skæring samt den potentielle ændring til maskinel skæring overvejende vil kunne have negative konsekvenser for den fysiske og økologiske tilstand i vandløbet.

I forhold til det nærmeste Natura 2000-område (nr. 18), der ligger ca. 500-1000m nord for Simested Å's udspring, har kommunerne vurderet, at de ansøgte vedligeholdelsesændringer ikke vil komme til at påvirke området væsentligt, da Simested Å løber mod syd. 15 km nedstrøms den omfattede strækning løber Simested Å ud i et andet Natura 2000-område (nr. 30). Kommunerne har vurderet, at de ændrede vedligeholdelsesbestemmelser heller ikke vil medføre væsentlige negative påvirkninger af arter eller naturtyper i dette område.

Kommunerne har, på baggrund af det anførte, meddelt dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til de nye vedligeholdelsesbestemmelser. Dispensationen er meddelt på baggrund af en afvejning af de afvandingsmæssige interesser i forhold til de naturmæssige interesser. Kommunerne har hertil anført, at det overvejende er de afvandingsmæssige interesser, der ligger til grund for dispensationen.

*Klagen*
Klager har anført, at de først og fremmest undres over, at kommunerne vælger denne naturødelæggende fremfærd i et vandløb, som ellers netop med en nænsom grødeskæring var på vej mod målet om DVFI 5.

Sunde og naturnære vandløb bidrager ifølge klager med en masse godt, som fx at tillade lystfiskeri, fungere som klimabuffere, understøtte en lokal rekreativ udnyttelse og omdanne en del af de skadelige stoffer, særligt N-forbindelser, som vandløb modtager via dræn fra landbrugsjorde i omdrift. Vandløb kan dog ikke håndtere, når der afledes en blanding af vand, sand, næringsstoffer og pesticider direkte ud i de fælles vandløb. I forhold til dette har klager bemærket, at de "store sandaflejringer" ikke skyldes hverken Simested Å, grøden eller den nænsomme grødeskæring, der foretages i dag. Klager har anført, at Rebild og Mariagerfjord Kommune i samarbejde kunne have valgt at finde frem til de værste kilder til sandvandringen, og i den forbindelse have startet med først at etablere sandfang eller mini-vådområder.

Klagers pointe i forhold til det ovennævnte er, at problemerne med sandvandring, som medfører manglende vandafledning, ikke udspringer af

grøden i vandløbet, men derimod af det sand, som aflejres der. På den baggrund fremstår hårdere vandløbsvedligeholdelse i form af hyppigere og maskinel grødeskæring ikke som den rette løsning.

Klager har ligeledes bemærket, at det er Rebild Kommunes naturafdeling, som har givet dispensation til Rebild Kommunes vandløbsafdeling. I den forbindelse har klager gjort gældende, at det er vigtigt at påse, at lighedsgrundsætningen overholdes, således at to ens sager bliver behandlet helt ens.

Klager har derudover anført, at det tydeligt fremgår at kommunernes afgørelse, at der ikke findes argumenter for, at tillade en hårdere oprensning af Simested Å. Klager her hertil henvist til de negative konsekvenser, der fremgår af afgørelsen, samt den endnu manglende målopfyldelse af vandområdeplanen.

Klager har gjort gældende, at det primært er afvandingsmæssige interesser, der har været formålet med at give dispensation til den ændrede vandløbsvedligeholdelse. Klager har i den forbindelse henvist til vejledningen til naturbeskyttelsesloven, og anført, at jordbrugs- og økonomiske interesser ikke er tilstrækkeligt til at begrunde en dispensation fra lovens § 3.

Klager har desuden påpeget, at kommunerne ikke på det oplyste grundlag kan sige sig fri fra at påvirke Natura 2000-områderne nr. 18 og 30. En hårdhændet mekanisk oprensning kan hverken tage hensyn til små lampret-larver eller fødesøgningsmuligheder og skjul for oddere. Desuden er afstanden opstrøms til habitatområde nr. 20 blot 7 km, og der haves fortsat kun et begrænset kendskab til lampretters liv og reproduktion. På den baggrund kan projektet ikke anses for at have hævet sin konklusion over "videnskabelig tvivl", hvilket der ellers er krav om.

Rebild og Mariagerfjord Kommune har den 28. oktober 2016 tilkendegivet, at de ikke har yderligere bemærkninger til den modtagne klage.

**Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse**
*Vandløb*
I henhold til naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen (tidligere amtsrådet) er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb. Efter bemærkningerne til § 3 vil udpegningen kunne revideres med passende mellemrum. Det forudsættes, at det sker som en samlet revision for den enkelte kommune.

*Enge*

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4, må der ikke foretages ændringer i tilstanden af ferske enge, når sådan naturtype enkeltvis eller sammen med andre naturtyper er større end 2.500 $m^2$.

*Moser*
Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, må der ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, når sådan naturtype enkeltvis eller sammen med andre naturtyper er større end 2.500 $m^2$.

*Søer*
Ifølge naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 $m^2$. Der skal være tale om søer, damme eller vandhuller, det vil sige vandområder, hvor der har udviklet sig et karakteristisk plante- og dyreliv i tilknytning til søen.

*Dispensation*
Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis er - i overensstemmelse hermed - restriktiv.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, at forbuddet mod tilstandsændringer af vandløb ikke omfatter sædvanlige vedligeholdelsesarbejder.

Sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb er ikke en tilstandsændring, idet sædvanlig vedligeholdelse netop tilsigter at opretholde den hidtidige tilstand. Vedligeholdelsesarbejder i henhold til gældende vandløbsregulativer for offentlige vandløb kan derfor ske uden dispensation fra kommunalbestyrelsen. Det samme gælder almindelige vedligeholdelsesarbejder i private vandløb. Uden for begrebet sædvanlige vedligehol-

delsesarbejder falder f.eks. opgravninger af vandløb, hvor man ud over at fjerne aflejret materiale uddyber vandløbets oprindelige leje. Det samme gælder afgravning af brinker og sider, således at vandløbets bundbredde bliver forøget[3].

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer, at der i denne sag ikke er tale om sædvanlig vedligeholdelse af vandløbet, idet kommunerne med tillægsregulativet ønsker at ændre de gældende vedligeholdelsesbestemmelser således, at vandløbet fremover skal vedligeholdes hyppigere samt med mulighed for maskinel grødeskæring, hvilket kan medføre ændringer i vandløbets tilstand. Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på den baggrund, at der er tale om en tilstandsændring af vandløbet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at formålet med den ekstra grødeskæring samt indførsel af mulighed for maskinel skæring er at forbedre afvandingen i området.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder på den baggrund ikke, at der i denne sag foreligger sådanne særlige omstændigheder, der kan begrunde en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3. Nævnet har særligt lagt vægt på, at afgørelsen alene er båret af hensyn til en landbrugsmæssig og økonomisk interesse i at forbedre afvandingen i området, samt at den ekstra grødeskæring og indførsel af mulighed for maskinel skæring kan medføre negative påvirkninger af vandløbets tilstand.

På denne baggrund ændrer Miljø- og Fødevareklagenævnet Rebild og Mariagerfjord Kommunes afgørelse af 20. september 2016 til et afslag på dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til de ønskede vedligeholdelsesændringer.

J. Christensen

Jeanette Christensen
Stedfortrædende formand

Afgørelsen er sendt til:
Rebild Kommune, j.nr. 01.05.08-P25-32-16, cnm@rebild.dk og raadhus@rebild.dk
Mariagerfjord Kommune, j. nr. 01.05.08-P25-54-16, raadhus@mariagerfjord.dk
Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
Dansk Botanisk Forening, kontor@botaniskforening.dk
Danmarks Sportsfiskerforbund, post@sportfiskerforbundet.dk

[3] *Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3, beskyttede naturtyper"*, Miljøministeriet, By- og Landsskabsstyrelsen, 2009.